

Kasteel Schaesberg en de Bokkerijders

(door A.J. Toussaint, bewerkt door Harrie Mulders)

Het kasteel, waarvan we nu nog maar de trieste overblijfselen van zien, is in het jaar 1571 door Johan van Schaesberg gebouwd. Zijn opvolger, Johan Frederik, die gehuwd was met Frenanda van Wachtendonk, stichtte de kapel van Leenhof. De wapens van Schaesberg en Wachtendonk, met de baronnenkroon, die boven de ingang prijken, herinneren ons aan de vrome stichter. Bij zijn dood schonk Johan Frederik een som van 1900 rijksdaalders voor de bouw van de parochiekerk te Schaesberg, die in 1699 onder Frederik Sigismund Theodoor, de laatste telg uit het illustre geslacht der Schaesbergers, voltooid werd...

Toen tegen het midden der 18^e eeuw de eerste Bokkerijdersbende onze streek onveilig maakte, kozen de gauwdieven de kapel van Leenhof tot vergaderplaats. Al spoedig bemerkte de mensen, dat er op de eenzame heuvel vreemde dingen gebeurden; en zij waagden het niet meer in de buurt van de kapel te komen. Dit was de Bokkerijders zeer welkom, omdat zij daardoor hun duivelse plannen ongestoord konden uitwerken. Op een kille avond in de laatste week van oktober 1742 slopen verschillende onguere gedaanten door het dichte struikgewas naar de kapel van Leenhof. Zodra allen aanwezig waren, moesten de verspieders verslag uitbrengen waarna de hoofdman “het Blockmenneke”, bepaalde, dat zij op de vooravond van Allerheiligen bij de pastoor van Schaesberg zouden inbreken.

Nadat het plan tot in bijzonderheden was uitgewerkt, verdwenen de mannen weer in de duistere nacht.... Op het afgesproken uur slopen de bandieten naar de pastorie, waar zij zich verdekt opstelden, terwijl één van hen op de deur bonsde. Even later opende de huishoudster het getraliede ruitje en vroeg, wat er was. De man zei, dat hij een brief aan de pastoor moest overhandigen.

Daar de vrouw de zaak niet vertrouwde, weigerde zij open te doen, waarop de Bokkerijder zich verwijderde, om op het erf van het tegenoverliggende huis een ladder te gaan halen. De huishoudster begreep direct, dat er gevaar dreigde; en maakte alarm. Haar angstig geschreeuw klonk door de stille, donkere dorpsstraat en wekte de bewoners, die haastig uit hun bedden sprongen en de wapens grepen. Toen zij buiten kwamen, waren de aanvallers allang verdwenen. Op een afgelegen plek aan de rand van de grote heide kwamen de gauwdieven weer bij elkaar.

Na kort beraad besloten de onverlaten hun geluk ergens anders te beproeven. Ze begaven zich naar de woning van Dautzenberg, die op de Lichtenberg woonde. Het “Blockmenneke”, (zo genoemd omdat hij klompenmaker was), liet de klopper op de poort vallen en wachtte geduldig, totdat een stem van achter de poort vroeg, wie er was. Die dief zei, dat hij een buurman was en hulp kwam vragen. Toen de man de deur opende, greep het Blockmenneke hem bij de keel.

De knecht echter sloeg zijn aanvaller tegen de grond en riep om hulp. Van alle kanten schoten de mensen toe, zodat ook deze tweede overval op niets uitliep. Doordat een Bokkerijder uit Chévremont, die, naar Maastricht uitgeweken was, weer naar Kerkrade terug keerde en in handen van het gerecht viel, kwam men op het spoor van

de bende. Op 8 januari 1743 werd de man te 's-Hertogenrade op de pijnbank gelegd en toen verried hij al zijn medeplichtigen. De justitie zond zijn gegevens aan de andere rechtbanken, die onmiddellijk tot arrestatie overgingen. Onder de Bokkerijders, die in Schaesberg voor het gerecht gebracht werden, bevond zich Peter Caspar Coenings of Conings, die zich de "Coning van der Scheidt"noemde.

Hij was geboren te Schaesberg, waar hij het schoenmakersambacht leerde. Reeds vroeg kwam hij in aanraking met verschillende beruchte gauwdieven, bij wie hij zich aansloot en met wie hij op roof ging. In de zomer van 1743 werd hij gevangen genomen en in het begin van september met nog negen anderen ter dood veroordeeld.

Gedurende de tijd dat hij in de gevangenis onder het kasteel van Schaesberg zijn vonnis afwachtte, heeft hij het Bokkerijderslied geschreven, waarin hij de geschiedenis van de bende vertelt. Op 16 september 1743 reed de beulswagen geflankeerd door de schutters en voorafgegaan door de gerechtsbode naar het "galgebeumke", de gerechtsplaats in Schaesberg, waar de "Coning van der Scheidt"ten aanschouwe van een grote menigte door de scherprechter Tielborg, uit Aken en zijn knechten op een verschrikkelijke wijze ter dood gebracht.